

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених
«Південноукраїнські наукові студії»*

Григорій Сковорода своєю творчістю завершував тривалий період розвитку філософії в Україні. Його філософські погляди розвивалися під впливом кількох ідейно-теоретичних джерел – філософських учень античного світу, середньовіччя і Відродження, вітчизняного просвітництва і народної мудрості. Сковорода був переконаний у закономірностях розвитку природи, у можливості пізнання світу і людини, у можливості досягнення людиною щастя за умови, якщо вона знайде свою «сродну» працю і житиме за покликанням, а не в гонитві за матеріальною вигодою. Про це йдеться і в поезії, і в байках Г. Сковороди, які мають високу ідейну цінність і належать до творів філософії і до художньої літератури.

Література:

1. Сковорода Г. Сочинения: в 2-х т. / Сковорода Григорій Савич; пер. с укр.; сост., перевод и обработка И. В. Иванько, М. В. Кашубы; под. ред. В. И. Шинкарука. - Москва: Мысль, 1973. - Т. 1. – 511 с.
 2. Сковорода Г. Сочинения: в 2-х т. / Сковорода Григорій Савич; пер. с укр.; сост., перевод и обработка И. В. Иванько, М. В. Кашубы; под. ред. В. И. Шинкарука. - Москва: Мысль, 1973. - Т. 2. – 486 с.
- Новосад С. Розвиток творчих здібностей, самопізнання та самотворення у філософській концепції Григорія Сковороди: навч.-метод. посібн. / С. Новосад – К.: НДІУ МОН України, 2009. – 68 с.

Тумачок А. О., студентка філологічного факультету
Науковий керівник: проф. Петінова О. Б.
*Університет Ушинського,
м. Одеса, Україна*

**ГРИГОРІЙ СКВОРОДА – РОДОНАЧАЛЬНИК УКРАЇНСЬКОЇ КЛАСИЧНОЇ
ФІЛОСОФІЇ**

Коли говорять про особливості філософської свідомості якоїсь епохи в історії або країни (чи взагалі певного мислителя), вказують на зародження, на еволюцію цієї специфіки. У цьому процесі виокремлюють основний момент - коли ці риси набувають найбільш вдалого, чіткого вияву.

Такий період саме творчого розквіту прогресу своїх можливостей в плані філософського знання (це може бути й літературний, мистецький процес, розвиток культури тощо) іменують класичним періодом, класикою.

Вибір філософських поглядів Сковороди є цілком свідомим. Тому що мислитель приніс багато важливих аспектів для подальшого розвитку філософії, тобто філософії, яку ми маємо сьогодні. Григорій Сковорода у своїх працях детально розглядав, торкався філософії як науки, як системи поглядів, все це він висвітлював у своїх творах. Ще за час його життя склалися різні легенди про нього, як про Сократа з України.

Філософські погляди Григорія Сковороди були цікаві дослідникам постійно, в різні часові періоди. Його філософську систему вивчали В. Горський, В. Кремень, В. Ільїн, Л. Діденко, Л. Кононенко, тощо. Дослідники у своїх працях намагались торкнутись різних тем філософських поглядів. Наприклад, Кремень В. Г. наголошує на тому, що подібно до Сократа, Сковорода дотримується тверджень: «пізнай себе», «поглянь у себе». Близьким до традиційних античних поглядів є висування у філософії ідеалу «евдемонії» (щастя, блаженство – найвища мета людського життя), проповіді «автаркії» (самодостатності,

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених
«Південноукраїнські наукові студії»*

незалежності від зовнішнього світу), «аскези» (стриманості, відмови від життєвих благ). Причина людських страждань – у «неправдивому розумінні» суті речей. Зовнішній світ – «швидкоплинна річка», тому гонитва за його благами – безглуздя [1, с. 338].

В поглядах на проблеми моралі й етики авторитетами для Сковороди є Піфагор, Діоген, Сократ, а сама його філософська система сформувалася під впливом Платона і неоплатоніків. Широко використовував Сковорода також ідеї вітчизняних просвітителів [2, с. 7].

Філософською концепцією Г. Сковороди є пантеїзм. Тобто Бог і природа – єдине ціле: людина має в собі Бога, він не існує поза людиною. Основне спрямування його праці зводиться до дослідження людини, її існування. Науку про людину та її щастя Сковорода вважав найважливішою з усіх наук. Для Г. Сковороди весь світ є просякненим протилежностями: життя – смерть, світло – тінь, безглуздя – мудрість, плач – сміх, безчестя – слава, лютість – милість, початок – кінець, тощо. Все у світі рухається між протилежностями у колі («кільці»), початком якого є відпадання від Бога, а кінцем – повернення до нього [3].

Філософ вважає, що все створене Богом можна поділити на три світи::

- - перший - загальний світ, він складається із незчисленних світів, і є великий світ - макрокосм;
- - другий світ - це мікрокосм, тобто світ людини;
- - третій світ - світ Біблії. Зокрема символіка Біблії.

Філософською основою вчення Сковороди є концепція «двох натур», суть якої в тому, що все існуюче у світі має дві сторони (натури): зовнішню – видиму та внутрішню – невидиму. Причому видима натура мінлива, перехідна, а невидима – існує вічно – це духовний початок, або Бог. Він є незмінною першопричиною всього існуючого та самого себе. Бог є істина, природа в природі, живе в живому, людина в людині – закон, голос сущого. Із вченням про «дві натури» тісно пов'язане вчення про «три світи» [4, с. 272]. Тобто тут ми можемо зазначити про онтологічні вчення Сковороди. Ще одним шляхом до самопізнання він вважав Біблію.

Цікавим є шлях до пізнання мудрості. Сам філософ визначав декілька шляхів, найпершим був напрямок до самопізнання, тобто людина має пізнати себе через Божественну мудрість, цьому питанню він присвячує трактат «Наркіс...».

Щодо проблеми людини, то Сковорода зазначає, що зовнішність є оманливою, це ніби «панцир», який закриває справжню людську суть і нічого не значить. Для Сковороди важливим є внутрішній світ, тобто душа. Щастя, до якого прагне людина, співвідноситься із внутрішнім станом і не є матеріальним «Щастя наше є світом душевним, але цей світ не відноситься до якоїсь речовини; він не золото, ні срібло, ні дерево, ні вогонь, ні вода, ні зірки, ні планети» [5]. До речі, трактат «Вхідні двері до християнської добродетельності» — можна сказати єдиний твір Г. Сковороди, де виклад поглядів, починається міркуваннями в дусі філософії Епікура. Г. Сковорода, як і Епікур, проголошує основною метою досягнення щастя. Але зазначає, що щастя досягнути просто, тому що Бог потрібне зробив неважким.

Отже, Григорій Савич додав важливі роздуми, щодо природи людини. Дав цінні настанови. Попри своє дилетантство, йому вдалося створити оригінальну філософську систему, поєднуючи в ній непоєднані речі — неоплатонізм та епікурейство, християнський погляд на світ, біблеїзм та елементи античної філософії. Філософ намагався зосередити увагу на значенні душі людини, на її місце у світі. Тому й давав їй поради щодо щастя, намагався викоренити бездіяльність, черствість, злобу. Хотів сіяти в людському розумі бажання творити добро, милосердя, толерантність, жити в гармонії з собою та суспільством, дотримуватись Божих заповідей. Увесь цей час «світ ловив Сковороду». Йому пропонували і

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених
«Південноукраїнські наукові студії»*

високі світські посади і духовну кар'єру. Але він залишався вірний своїм принципам, відстоював свою особисту волю й індивідуальність, не піддаючись спокусам світу.

Література:

1. Григорій Сковорода // Кремень, В. Г. Філософія : Логос. Софія. Розум : підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К., 2007.
2. Григорій Савич Сковорода : до 290-річчя від дня народження : рекомендаційний список / уклад. О. А. Крамаренко ; відп. за вип. Т. В. Слабко. – Суми : Сумський державний університет. Бібліотека. Інформаційно-бібліографічний відділ.
3. Філософія Г. Сковороди. /Електронний ресурс/ Режим доступу: <http://kpeklnu.at.ua/e-book/philosofija/page34.html>
4. Чижевський Д. І. Філософія Г. С. Сковороди / Д. І. Чижевський. – Х.:Прапор, 2004. С. – 272.
5. «Вступні двері до християнської добронравності». Сковорода Григорій./Електронний ресурс/ Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3676>

Тумінська Д. Є., студентка факультету іноземних мов
Науковий керівник: доц. Атаманюк З. М.
Університет Ушинського», м. Одеса, Україна

ІСТИННІСТЬ ЦІННИХ СУДЖЕНЬ

Судження - думка, в якій стверджується або заперечується що-небудь відносно предметів і явищ та яку можна оцінити з точки зору істинності або хибності.

Філософська дисципліна, яка ще називається аксіологією, вивчає категорію “цінність”, характеристики, структури й ієрархії ціннісного світу, способи його пізнання, а також природу і специфіку ціннісних суджень. В епоху обезцінення культурної традиції постає в широкому значенні проблема цінностей.

Дослідники виділяють декілька періодів, які характеризуються бурхливими внесками. Пошуки відповідей на запитання, що ж таке “добро”, “істина”, “благо” особливо стали актуальними в період епохи Відродження та Нового часу. Так, англійський філософ, представник емпірицистського напрямку у філософії, який розвивав ідеї софістів, Д.Юм, вважав, що цінності і норми – це відображення почуттів, які не можуть бути ні хибними, ні істинними, а тому цінності не можуть бути такими. Норми і цінності базуються на почуттях, які у кожного свої, а тому і цінності носять суб'єктивний характер.

Античний період. Вперше, Сократ поставив питання «Що є благо?» через кризу. І саме це стало основним центром теорії цінностей. Водночас із Сократом працював на цю тематику й Платон. Він навіть започаткував класифікацію цінностей. У тому ж часі Арістотель винайшов свою класифікацію, роблячи опір на поняття «цінне».

Кантівський період. Саме Кант вважав, що ціннісно (морально) орієнтовані спонукання присутні у всіх моментах процесу пізнання, свідомість при цьому завжди завжди спрямовується на критерії добра, досконалості та цінності. Наперекір чому Гегель розглядав сутність цінності через її зв'язок з потребами.

Неокантівський період. Виходячи з теорії Канта, Ріккерт і Віндельбанд пов'язували предмет філософії та зміст поняття “цінність”, що аргументувалось наступним чином: предмет філософії не може бути тотожним предметам природничих наук, її завдання – бути вище реальності, яку можна сприйняти емпірично; вивчити норми, принципи, ідеали і